

Карпенко А. С.

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Шведова Г. Л.,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри

правового забезпечення безпеки бізнесу,

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСУДНІСТЬ ТА НЕОСУДНІСТЬ

В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Встановлення стану осудності або неосудності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення- є важливим з точки зору притягнення до кримінальної відповідальності . І ось чому.

Осудність - це стан особи, яка під час вчинення кримінального правопорушення могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними. Саме категорія осудності в кримінальному праві відображає ту міру вимог до психіки людини , яка дозволяє притягти її до кримінальної відповідальності у випадку скоєння нею злочину.

З правової точки зору, наприклад Сенченко Н.М, вважає , що існує презумпція психічного здоров'я: де кожна особа вважається такою, яка не має психічного розладу, доки не буде встановлено її осудність органами досудового слідства чи проведенням судово-психіатричної експертизи , яка встановить осудна особа чи ні , стосовно її діяння. А наприклад Р. І. Михеев цю проблему бачить інакше. Він стверджує, що «в більшості випадків вона з достатньою очевидністю встановлюється, але не автоматично, а шляхом доказування інших соціальних ознак,(які мають кримінально-правове значення), що характеризують суб'єкта і вчинене ним діяння»

Неосудність – це стан особи яка під час вчинення суспільно небезпечного діяння , не могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності , недоумства або іншого хворобливого стану психіки . Хоча у кримінальному праві вважається . що неосудність належить до мало вивчених і дискусійних проблем. Поняття та критерії неосудності досліджувало багато вчених : Ю. М. Антонян , М. Н. Голоднюк , Р. І. Михеев та інші . Право визнання особи осудною або неосудною належить лише суду . В Кримінальному кодексі зазначено , що до такої особи за рішенням суду можуть бути застосовані примусові заходи медичного характеру. А більш детально ці заходи вказано у статті 94 Кримінального кодексу .

При встановленні неосудності особи враховуються медичний та юридичний критерії. Якщо юридичний критерій неосудності охоплює відсутність в особи здатності усвідомлювати свої дії (інтелектуальна ознака) або керувати ними (вольова ознака). Щоб встановити наявність юридичного критерію , достатньо підтвердити хоча б одного елемента інтелектуального або вольового елемента.

То медичний (біологічний) критерій неосудності передбачає наявність в особі одного з чотирьох видів психічних захворювань:

- 1-хронічна психічна хвороба;
- 2-тимчасовий розлад психічної діяльності ;
- 3-недоумство;
- 4-інший хворобливий стан психіки.

З правової точки зору неосудність, згідно з кримінальним законом, тягне за собою певні правові наслідки- вона виключає кримінальну відповідальність і покарання, а також може служити підставою для застосування примусових заходів медичного характеру .

Отже , обидва стани – «осудність» і «неосудність» - можуть мати різні значення в залежності від контексту . Осудність часто використовується для опису ситуацій або дій, які мають негативні наслідки або призводять до невдачі. Наприклад, можна сказати, що певне рішення було осудним для певної кар'єри або відносин.

З іншого боку неосудність може означати відсутність осуду або негативних наслідків. Це може стосуватися судових рішень , де людина не була засуджена, або морального осуду, коли людина не зазнає критики або втрати репутації.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. Редакція від 11.08.2023. № 2341-III
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Сенченко Н. М. Презумпція осудності. Повітряне і космічне право: матеріали ІІ міжнародної наук. конф. Ніжин. 2012. С. 251-253.
3. Берш А. Я. Поняття та визначення неосудності в кримінальному праві. Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення. 2022.
4. Поняття осудності та її значення. Критерії неосудності. Кримінальне право України. Загальна частина: офіц. веб-сайт. (30.09.2023) http://lib-net.com/content/10748_Ponyattya_neosydnosti_ta_ii_znachennya_Kriterii_neosydnosti.html#